

Statsskuldkrisen och de svenska livbolagen

Vid ett medlemsmöte som Svenska Försäkringsföreningen nyligen arrangerade, presenterade Finansinspektionens (FI) chef Martin Andersson den riskrapport som inspektionen hade levererat under hösten. Det är den ena av de två huvudrapporter som FI ger ut årligen – den andra är tillsynsrapporten, som kommer på våren.

”Genom riskrapporten vill vi lyfta fram de saker som bekymrar oss för tillfället. Den har två syften. För det första vill vi få en diskussion med branschen, media och allmänheten kring de risker vi ser. För det andra vill vi berätta om de områden som vi under kommande åren avser att fokusera vår tillsyn på”, konstaterade Martin Andersson.

Statsfinansiella oron

Han betonade tre områden i rapporten. Det första var den statsfinansiella oron och dess konsekvenser, där han tog utgångspunkten i de problem som det fyra s.k. GIPS-länderna (Grekland, Italien, Portugal och Spanien) har. Irland är förvisso på rätt väg, men de tre andra har både skuld- och ekonomiska problem som intensifierats.

”Om de här länderna inte har en fungerande ekonomi, spelar det egentligen ingen roll hur stor skulden är. För att ordning på ekonomin står de inför reformer som innebär stora utmaningar. Den acceptans som fanns när de baltiska staterna genomförde sina reformer efter finanskrisen 2008, saknas i t.ex. Grekland. Av det skälet är det troligt att det kommer att gå trögt och ta lång tid innan Europa är tillbaka igen.”

Martin Andersson pekade på hur skuldsaneringar tvingar fram tuffa ekonomiska program i Europa, som i sin tur drar ned tillväxten och därmed sätter press på bankerna. För att kapitalisera bankerna kommer det att behövas cirka €100 miljarder.

”Man skall komma ihåg att Sverige är en liten ekonomi, men ändå står de svenska bankerna väl rustade. Vid finanskrisen 2008 hade de, liksom andra banker i världen, alltför små likviditetsbuffertar. Det blev tvärstopp i hela det finansiella systemet. Här i Sverige skapade vi då ett nytt regelverk för likviditetshanteringen och nya redovisningssystem för bankerna. Idag har de en mycket bättre finansieringssituation än 2008 och även jämfört med situationen i andra banker.”

Solvensutvecklingen stort problem

Martin Andersson gick sedan in på det andra riskområdet, nämligen livförsäkringsbolagens marknadsriskhantering. Bakgrunden är att den 10-åriga statsobligationsräntan i Sverige sjunkit från ca 6 procent vid sekelskiftet till ca 2 procent

idag. Om man därtill lägger en volatil börs under samma period, är det lätt att se hur tuff resan varit under de senaste tio åren. Det här slår hårt mot liv- och pensionsbolagen.

Svårt att matcha åtaganden

Ett antal av dessa bolag har garanterat nominella nivåer som har sina rötter i höginflationstider, men som nu inte går att hålla. Till viss del har man försökt att kompensera sjunkande obligationsräntor genom att öka aktieandelen, men det har inte hjälpt när aktierna inte ger tillräcklig avkastning.

”Det har blivit svårt att matcha de åtaganden på mer än 2000 miljarder kr som utfästs, när det bara finns 400 miljarder kr i långa statspapper och 300 miljarder kr i långa säkerställda obligationer att tillgå.”

Han konstaterade att kapitaltillskott kan vara en lösning i vinstdrivande bolag men att den lösningen inte är lika enkel för ömsesidiga eller hybridbolag. I många lägen måste istället bolagen se över och anpassa sina garanterade åtaganden så de hamnar i en mer långsiktigt hållbar nivå enligt Martin Andersson.

”I rådande marknadsläge blir det pressade solvensmarginaler. Samtidigt kan man inte säga att det inte går att göra någonting. Det vi gör idag, påverkar den framtida situationen för kunderna. Den fantastiska situation vi upplevde under 1990-talet, kommer vi definitivt inte att få uppleva framöver. Risken är att vi står inför en period på 10-20 år med låga räntor och en medioker avkastning på aktier.”

En omflyttning från aktier till räntebärande värdepapper i sämsta tänkbara läge, missgynnar kunderna och leder lätt fram till en ”dödsspiral”, var något som Martin Andersson varnade för. Han betonade att FI noggrant kommer att följa vad som händer i de bolag som drabbas av lägre solvens.

Inga ändringar i regelverket

Han har noterat att det nu från branschen kommer signaler om att FI borde ändra i regelverket, på motsvarande sätt som man gjorde 2008. Men det är ingenting som han är beredd att göra i dagsläget:

”Det finns önskemål om att FI, så fort som det blir stressade marknadslägen, skall gå in och skruva någonstans i regelverket. Där kan jag säga att vi inte är beredda att skruva någonstans. Vi kan vara flexibla, men vi kommer samtidigt att ställa motkrav.”

Efter stört dykningen av bolagens solvens under sommaren, skrev FI därför ett brev till branschen i slutet av september.

”Där framhöll vi att vi förstår att det är en besvärlig situation och att vi kommer att vara just rimligt flexibla. Men vi ställer krav på att bolagen samtidigt gör en översyn av sina

affärsmodeller och riskprofilering, eftersom vi vill skydda konsumenterna. Framförallt uppmanar vi bolagen att komma till oss i god tid, så att vi kan föra en bra diskussion.”

Martin Andersson tog också upp frågan om införandet av Solvens 2. Det finns en del utestående frågor och han förutsåg någon form av infasningsperiod. Han tycker det är bra att vi får ett riskbaserat kapitalkrav på försäkringsbolagen. Och han är även positiv till det ökade styrelseansvaret, vilket bidrar till att det blir mer ordning och reda i bolagens verksamhet.

”Det här bör leda till lägre garantiräntor, ökad fondförsäkring i systemet, styrning efter risk och en viss konsolidering. Jag är övertygad om att vi kommer att se hur starka bolag kommer att få en bra konkurrensfördel.”

Bekymrade över olämpliga placeringar

Det tredje området ur riskrapporten som Martin Andersson tog upp, var olämpliga placeringar. Han varnade för att det säljs alltför många komplicerade produkter, där det är svårt att se riskprofilen, avkastningspotentialen och vad produkten kostar.

”Tyvärr finns det en bra grogrund för den här typen av produkter i den finansiella miljö vi befinner oss i just nu. Vi på FI är bekymrade, eftersom det finns en tendens att sälja produkter av den här typen, eftersom de ger höga provisioner. Samtidigt ger de inte i närheten av vad kunderna vill ha.”

Martin Andersson framhöll att det här är ytterligare ett argument för att förbjuda provisionsförsäljning för försäkringsförmedlare.

”FI driver på för en lagstiftning både på nationell och på EU-nivå. Vi för också en dialog med försäkringsbolagen och försöker få dem att agera. Målsättningen är att hitta en annan finansiering för kvalificerad rådgivning”, sa Martin Andersson avslutningsvis.

Carl-Henrik Knutsson